

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **M. M.**, zast. Mgr. Martinem Boučkem, advokátem, se sídlem Dlouhá 103, Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2008, č. j. 29 Cad 29/2008 - 13,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 9. 4. 2008, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobce o částečný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 40 a § 43 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání správního rozhodnutí. V odůvodnění uvedla, že žalobce se dne 19. 12. 2007 stal částečně invalidním podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, avšak v rozhodném období před vznikem invalidity, tj. od 19. 12. 1997 do 18. 12. 2007, získal pouze 2 roky a 51 den pojištění. Doba potřebná pro nárok na částečný invalidní důchod u pojištěnce ve věku nad 28 let činí pět roků, přičemž potřebná doba pojištění se zjišťuje z posledních deseti roků počítaných zpět před vznikem invalidity. Žalovaná doplnila, že došetřuje dobu samostatné výdělečné činnosti žalobce v roce 1998 včetně vyměřovacího základu, avšak ani v případě dodatečného zápočtu roku 1998 nebude získána potřebná doba pojištění pro nárok na částečný invalidní důchod. Žalovaná dále žalobce vyzvala, aby v případě, že byl pojištěn i v

dobách, které nejsou uvedeny na osobním listu důchodového pojištění, zaslal příslušné podklady k novému posouzení.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že je bez prostředků, shání si práci, je veden na Úřadu práce v Hořicích a pobírá 2865 Kč, z čehož se nedá žít. Jeho manželka jej živit nemůže, bere částečný invalidní důchod, je po operaci a je rovněž hlášena na úřadu práce (bez příspěvku). Žalobce proto požádal o opětovné přezkoumání jeho částečného invalidního důchodu a o odstranění tvrdosti.

Při ústním jednání konaném dne 11. 8. 2008 žalobce vypověděl, že v období od roku 2000 do roku 2005 pracoval jako spolupracující osoba své manželky, ovšem vodohospodářský podnik, pro který prováděli práce, nezaplatil částku 1,3 miliónu Kč, a proto za toto období nemohlo být zaplacen pojištění. Žalobce prostředky na doplacení pojištění nedisponuje; firma za řádně odvedenou práci nezaplatila.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 11. 8. 2008, č. j. 29 Cad 29/2008 - 13, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že z osobního listu důchodového pojištění je patrné, že doba uváděná žalovanou jako zjištěná doba pojištění za rozhodné období (2 roky a 51 den) je správná. Žalobce nesporeoval, že by v rozhodném období splnil podmínky doby pojištění v širším rozsahu, než jak uvedla žalovaná. Vysvětlil, že za období jeho spolupráce s osobou samostatně výdělečně činnou nebylo zaplacen pojištění, neboť za řádně odvedenou práci dosud neobdržel odměnu. Soud konstatoval, že dobou pojištění je po 31. 12. 1995 doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. a) až l), v) až x) a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, za niž bylo v České republice zaplacen pojištění. Vzhledem k tomu, že případě žalobce nebyla podmínka zaplaceného pojištění naplněna, ať již z jakéhokoliv důvodu, žalovaná podle soudu oprávněně nemohla uznat takovou dobu za dobu pojištění ve smyslu § 5 odst. 1 písm. e) a § 11 zákona o důchodovém pojištění. Žalobce se sice stal od 19. 12. 2007 částečně invalidním, nesplnil však podmínku získání potřebné doby pojištění pro vznik nároku na dávku. K požadavku na odstranění tvrdosti zákona krajský soud podotkl, že k odstranění tvrdosti při provádění sociálního zabezpečení je oprávněn ministr práce a sociálních věcí, soud takovou kompetencí nadán není. Krajský soud dospěl k závěru, že žalobce nesplnil podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na částečný invalidní důchod, a proto jeho žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Připustil, že doba pojištění, již bylo možno vykázat pro nárok na invalidní důchod, nesplňuje zákonný požadavek min. 5 let. Stěžovatel zdůraznil, že osoba samostatně výdělečně činná, jejímž byl spolupracovníkem, za něj z objektivního důvodu druhotné platební neschopnosti neodváděla pojištění. Pojištění za stěžovatele tedy v letech 2000 až 2005 nebylo odváděno bez jakéhokoliv pochybení. Zdravotní stav stěžovateli v současné době i ve spojení s jeho věkem (55 let) do značné míry znemožňuje uplatnění na trhu práce. Stěžovatel dále namítal, že nepřiměřená tvrdost zákona i při nezaviněném neodvádění dávek pojištění v daném případě zcela eliminuje

smysl a účel systému sociálního zabezpečení jako celku. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná k podané kasační stížnosti uvedla, že ve smyslu § 9 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění se stěžovatel v letech 2000 - 2005, kdy spolupracoval při výkonu samostatné výdělečné činnosti, považuje za osobu samostatně výdělečně činnou. Pokud byl činný v rozsahu zakládajícím účast na důchodovém pojištění, byl podle § 3 odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb. povinen platit pojistné na důchodové pojištění. Jestliže výdělečnou činnost v uvedených letech nevykonával v potřebném rozsahu, nebyl pojištěn a neplatil pojistné, nemůže mu být tato doba zhodnocena pro nárok na částečný invalidní důchod. Žalovaná dále poukázala na možnost účasti na pojištění podle § 6 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. V kasační stížnosti se stěžovatel dovolává důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodů tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení by muselo spočívat v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Z obsahu dávkového spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že podle Záznamu o jednání Okresní správy sociálního zabezpečení Jičín ze dne 31. 1. 2008 je stěžovatel částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění s datem vzniku invalidity dne 19. 12. 2007. V osobním listu důchodového pojištění ze dne 2. 4. 2008 má stěžovatel v době od 19. 12. 1997 do 18. 12. 2007 zhodnoceno: dobu od 19. 12. 1997 do 31. 12. 1997 - 13 dnů (pojištění), dobu od 1. 1. 1998 do 1. 3. 1998 - 60 dnů (náhradní doba pojištění), dobu od 28. 7. 1999 do 30. 9. 1999 - 65 dnů (pojištění), dobu od 1. 10. 1999 do 27. 10. 1999 - 27 dnů (náhradní doba pojištění), dobu od 22. 11. 1999 do 31. 12. 1999 - 40 dnů (pojištění), dobu od 1. 1. 2000 do 10. 1. 2000 - 10 dnů (pojištění), dobu od 1. 6. 2006 do 31. 12. 2006 - 214 dnů (pojištění) a dobu od 1. 1. 2007 do 18. 12. 2007 - 352 dny (pojištění). Celkem má tedy zhodnoceno 781 dnů, tj. 2 roky a 51 dnů pojištění. Žalovaná dále ověřila, že stěžovatel byl od 1. 1. 1993 do 30. 11. 1993, od 1. 8. 1998 do 31. 12. 1998 a od 22. 12. 2000 do 14. 11. 2005 veden v evidenci osob samostatně výdělečně činných.

Na základě takto zjištěného skutkového stavu posoudil Nejvyšší správní soud jednotlivé námitky stěžovatele a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 43 zákona o důchodovém pojištění *pojištěnec má nárok na částečný invalidní důchod, jestliže se stal částečně invalidním*
a) a získal potřebnou dobu pojištění, nebo
b) následkem pracovního úrazu.

Podle § 44 odst. 3 téhož zákona *potřebná doba pojištění pro nárok na částečný invalidní důchod se posuzuje podle § 40. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou, pokud bezprostředně před vznikem částečné invalidity byl pobírán plný invalidní důchod přiznaný podle § 42 odst. 1, popřípadě podle obdobných ustanovení předpisů platných před 1. lednem 1996.*

Podle § 40 odst. 1 písm. f) tohoto zákona *potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod činí u pojištěnce ve věku nad 28 let pět roků.*

Podle odst. 2 citovaného ustanovení *potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se zjišťuje z období před vznikem plné invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období deseti roků dokončeném po vzniku plné invalidity; u pojištěnce mladšího 24 let činí přitom potřebná doba pojištění dva roky.*

V posuzované věci je nesporné, že stěžovatel je ode dne 19. 12. 2007 částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, když procentní míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatele podle posudku lékaře okresní správy sociálního zabezpečení činí 45 %.

Vzhledem k tomu, že stěžovatel je ve věku vyšším než 28 let (narozen dne 2. 3. 1953), činí potřebná doba pojištění pro nárok na částečný invalidní důchod pět let. Pro posouzení, zda stěžovatel získal potřebnou dobu pojištění, je podle § 40 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění rozhodné období deseti let před vznikem invalidity, tj. období od 19. 12. 1997 do 18. 12. 2007.

Podle osobního listu důchodového pojištění získal stěžovatel v tomto období dobu pojištění v délce 2 roky a 51 den. V osobním listu důchodového pojištění není uvedena doba od 1. 8. 1998 do 31. 12. 1998 a od 22. 12. 2000 do 14. 11. 2005, kdy byl stěžovatel veden jako osoba samostatně výdělečně činná.

Podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění *dobou pojištění je po 31. prosinci 1995 doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. a) až l) a v) a odst. 2, za kterou bylo v České republice zapláceno pojistné.*

Podle § 5 odst. 1 písm. e) téhož zákona *pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni: osoby samostatně výdělečně činné.*

Je proto zřejmé, že doba účasti na důchodovém pojištění stěžovatele jako osoby samostatně výdělečně činné (osoby spolupracující při výkonu samostatně výdělečné činnosti podle § 9 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění) nemůže být považována za dobu pojištění, pokud za tuto dobu nebylo zapláceno pojistné. Pojistné musí být zapláceno v plné výši, aby mohla být doba účasti na důchodovém pojištění považována za dobu pojištění. V případě stěžovatele však pojistné za období od 1. 8. 1998 do 31. 12. 1998 a od 22. 12. 2000 do 14. 11. 2005 zapláceno nebylo, proto tato doba není dobou pojištění ve smyslu § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění.

Nejvyšší správní soud podotýká, že podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění bylo vždy nutnou podmínkou pro započítání doby účasti na důchodovém pojištění do doby pojištění zaplacení pojistného. Toto ustanovení bylo sice mnohokrát novelizováno, ale vždy se vztahovalo na osoby samostatně výdělečně činné a vždy stanovovalo podmínku zaplacení pojistného.

Stěžovatel sám připouští, že pojistné za tyto doby zaplaceno nebylo, zmíněné doby proto nemohou být považovány za doby pojištění podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Z tohoto hlediska přitom není rozhodné, jaké příčiny vedly k tomu, že pojistné nebylo zaplaceno.

Namítal-li stěžovatel, že mu zdravotní stav do značné míry znemožňuje uplatnění na trhu práce, Nejvyšší správní soud, aniž by zpochybňoval komplikovanost situace stěžovatele, je nucen konstatovat, že tato skutečnost nemá žádný vliv na to, že stěžovatel nezískal potřebnou dobu pojištění pro vznik nároku na částečný invalidní důchod.

K otázce odstranění tvrdosti zákona krajský soud správně poznamenal, že podle § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, *ministr práce a sociálních věcí může odstraňovat tvrdosti, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, a může pověřit správy sociálního zabezpečení, aby odstraňovaly tvrdosti v jednotlivých případech.* Takový postup však není v kompetenci soudů rozhodujících ve správním soudnictví.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. uvedený v kasační stížnosti nebyl prokázán, a proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2008, č. j. 29 Cad 29/2008 - 13, podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1, 2 a § 120 s. ř. s. Protože žalovaná podle § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení a stěžovatel v řízení nebyl úspěšný, bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. července 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu